

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 98, כ"ה בתשרי תשע"ב

נקודות לדיון חינוכי בעקבות עסקת שחרור גלעד שליט

הרב יונה גודמן, ראש תחום חינוך אמוני, מכללת אורות ישראל

השתלשלות האירועים, כולל הקשרם הרחב (היכן היה גלעד ובמה עסק בעת שנחטף, על מה נעצרו ה"אסירים" הפלסטינים וכו'). יש לבנות יחד אתם סיפור מסגרת רציף תוך וידוא שהם יודעים ומבינים את העובדות.

ב. ילדים רבים שמעו את הוריהם מדברים בחומרה על הסכנות שבשחרור מאות רוצחים מתוך חשש שישובו (חלילה) לעיסוקם המקצועי... אצל חלק מהצעירים, מידע זה יוצר חרדות אישיות ומשפחתיות מפני פגיעתם של אותם רוצחים המתהלכים חופשי בינינו. על איש החינוך לגשש אצל הילדים כדי לראות אם פחדים אלו קיימים אצלם. אם כן, עליו לתת לגיטימציה לתחושות ומתוך כך להתייחס אליהן, הן במחשבה עם הילדים מה יכול לסייע להם לחוש בטוחים והן במתן עובדות – תוך הצעת פרספקטיבה ממתנת על הסכנות מצד אחד ובהצעת מבט רוחני-אמוני על המציאות מצד שני.

עצם הדיון

כלי התקשורת טחנו עד דק (בימים שקדמו לביצוע העסקה) את הדיון הביטחוני-מוסרי של שיקולים בעד ונגד העסקה בתצורתה הנוכחית. הנימוקים העיקריים שהושמעו בעד קבלת העסקה ושחרור גלעד בתנאים אלו היו "ערבות ישראל", דאגה לכל יהודי, מימוש החובה להביא כל חייל הביתה והזדהות עם כאב משפחתו. הנימוקים המרכזיים נגד היו בעיקר הפגיעה ברגשות משפחותיהם של קרבנות טרור שנפגעו על ידי המשתחררים וכן חשש ממעשיהם העתידיים של אותם

מספר סיבות חברו וגרמו לכך שילדינו ייחשפו בצורה רחבה ביותר לתהליך שחרורו של גלעד שליט. בין השאר ניתן למנות את:

- א. עוצמת ההזדהות הציבורית שנבנתה כלפיו וכלפי משפחתו במשך שנים;
- ב. העוצמה הרגשית והערכית של השחרור בעיני הציבוריות הישראלית;
- ג. היקף הכיסוי התקשורתי ביממה של שחרורו;
- ד. העובדה כי האירוע התרחש בימי חופשה, בעת שהילדים חשופים יותר לאמצעי תקשורת מאשר בעת לימודיהם;
- ה. אחרי כל הדיונים, אירוע השחרור באמת היה מרגש...

דווקא משום כך ראוי להקדיש זמן בכיתה (או בבית) לדיון ערכי על האירוע. זאת בין השאר כדי שלא להפקיר את שדה הדיון הרוחני ואת איכות טיעונו רק לרמת העיתון או הרדיו, וכן כדי לחזק את היותנו שותפים בטיפוח מבט רוחני וחינוכי על החיים אצל ילדינו.

לקראת דיון כיתתי (או משפחתי)

יש שתי נקודות שראוי להתייחס אליהן לפני שמפתחים דיון ערכי ממשי:

- א. היכולת להביע דעה עניינית מצריכה הבנה בהירה של העובדות. אך דווקא שפע החדשות יוצר לעתים אצל צעירים בלבול בהבנת העובדות, בעיקר בפרספקטיבה רחבה. על כן, בטרם נכנסים לדיון ערכי, ראוי לאפשר לכל ילד לספר את הידוע לו על

מרצחים. כן צוין כי תשלום מחיר כה גבוה עלול לעודד חטיפות עתידיות וכללית להחליש את ישראל.

לעניות דעתנו, היות שכבר עברו כמה ימים, אין טעם בקיום דיון חוזר סביב אותם שיקולים ונימוקים, וראוי לעבור לדיון אחר.

תפקידנו החינוכי כולל גם את הצורך למצוא משמעות אישית ומסקנות אישיות בכל אירוע משמעותי המתרחש בסביבתנו. על כן ננסה בע"ה להציע מתווה לדיון בדבר לקחים אישיים שניתן להפיק מנימוקי שני הצדדים בדיון הציבורי הנוכחי. למותר לציין כי אירוע רב-משמעות שכזה יכול לשמש קרש קפיצה לדיונים חשובים רבים. נציג כאן רק שניים מהם, שאותם מוצע לקיים עם הילדים.

כפתיח לדיון, ונוסף על שתי הנקודות שצוינו לעיל, ניתן לשקול עריכת סיכום קצר כתוב על לוח הכיתה של הנימוקים הציבוריים שהועלו בעד ונגד העסקה. זאת כפתיח לדיון הייחודי שאנו מבקשים להציע כעת:

א. **ערבות ישראל:** הדאגה לכל יהודי אכן מהווה ערך נעלה. הרצון לחוש את כאבו של האחר הוא מבורך. ברם, יש צורך לשאול את עצמנו אם אנו מגלים את אותה דאגה אף בחיי יום יום. אילו גלעד או כל יהודי אחר היה גר לידינו והיה חווה קשיים בחייו מבלי להיות נחטף – האם גם אז היינו זוכרים להתעורר ולפעול, לדאוג לו ולהתפלל למענו? במילים אחרות, האם מישהו צריך להיחטף ולשבת בבור בשבי כדי שזה באמת "יגע" בנו ויעורר אותנו להזדהות ולפעילות? מה עלינו לעשות כדי להיות רגישים יותר לזולת בחיי יום יום? מה צריך לעשות כדי להגביר את היסוד של "כל ישראל ערבים זה בזה" (שבועות לט) גם בין המתהלכים חופשי בארץ הזאת?

ב. **מבט כללי:** בימים שקדמו לשחרור קיימה התקשורת (גם) דיונים עניינים בעד ונגד המחיר ששולם. נשמעו דעות מנומקות בעד השיקול ה"כללי" ונגד השיקול ה"פרטי" (ברור שתומכי העסקה יתנגדו למונחים אלו). ברם, רוח התקשורת ורוחן של תנועות ציבוריות מסוימות, אשר הגיעו לשיא ביום השחרור עצמו, היו לטעמנו חד-צדדיות: בעד השחרור תוך פסילת טיעונים שעסקו

במבט כללי או עתידי (שוב, במונחים המקובלים בעיקר על צד אחד). יש להניח שהשחרור המרגש וניהולו הממלכתי המרשים הביאו לכך שרוב מוחלט של הילדים מבינים היטב את נימוקי הפרט ומתקשים עוד יותר להבין את נימוקי הכלל. (לא בכדי אף הטיעונים נגד העסקה הדגישו רגשות של פרטים, הלא הם בני משפחות נפגעי הטרור היקרים, ועסקו פחות בטיעונים לאומיים).

נוכח מצב זה, אנו מציעים לקיים דיון אשר ינסה לסייע לילדינו להבין את הצורך במבט כללי וארוך טווח על אירועים ולא רק מבט מקומי ופרטי. הנימוקים של התחשבות ברגשות בני משפחות נפגעי הטרור הם חשובים ויקרים, אך עם זאת ראוי לנסות להבין עם ילדינו גם שיקולים עקרוניים יותר: של כבוד לאומי ועוצמה לאומית; של חשיבה ארוכת טווח ולא רק נקודתית; של המשמעות המוסרית של שחרור רוצחים (ולא שבויי מלחמה!) ללא ריצוי עונשם ועוד. אין הכוונה להכריע כאן מה נכון אלא לסייע להם להבין את מקומו של מבט כללי יותר על החיים גם בנושאים אחרים בעתיד.

סוף דבר, אנשים אוהבים לתת עצות לאחרים, להביע את דעתם מה ממשלה צריכה לעשות ועוד. לא תמיד זוכרים לחפש את הלקח האישי שאדם יוכל ללמוד לעצמו ולמעשיו נוכח פני אירוע שנחשף אליו.

הדיונים שהוצעו כאן נועדו לקדם שיח כזה. ביכולתו של דיון כזה או דומה לו להרגיל את עצמנו ואת ילדינו, בד בבד עם גיבוש עמדה ביחס לנידון, להתבונן פנימה ולחפש מסקנות אישיות להתנהגותנו. כן עשוי הוא לסייע לנו לחזק את המבט הכללי על החיים. ראוי אף לציין מסקנות אלו באופן גלוי, למען יקל עלינו לחפש כיצד ליישמן אף בנושאים ובדיונים אחרים אשר בע"ה יעסקו במשמעות האישית של שחרורו של פולארד, הקמת יישובים, קליטת עלייה, הפצת תורה ובניין מקדשנו במהרה.

**וּפְדוּיֵי ה' יִשְׁבוּ וְיָבֹאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה, וְשִׂמְחַת עוֹלָם
עַל רֵאשִׁים, שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁגוּ וְנִסּוּ יָגוֹן וְאֲנָחָה**
(ישעיהו לה).

(ניתן לעשות מנוי על דפי "בעין חינוכית" ללא עלות.

נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il)